

Diergezondheid en voer onafscheidelijk

Het voer is een zorg van de voerleverancier, de diergezondheid van de dierenarts. Deze splitsing van taken is sinds decennia de praktijk. “Nu kan dat niet meer”, vindt Wim Beeks, directeur van Alltech Nederland. Hij ziet in het verbeteren van de diergezondheid, via het voerspoor, een belangrijke oplossing voor het antibioticavraagstuk. Voeding en diergezondheid gaan hand in hand.

Geesje Rotgers

Kan het voer een bijdrage leveren aan de vermindering van het diergeneesmiddelenverbruik? En dus aan de gezondheid van het dier? Voor Wim Beeks staat het buiten kijf dat de voersamenstelling grote invloed heeft op de diergezondheid. Voer en diergezondheid kun je niet los van elkaar zien.

Wat vindt u van de gemiddelde kwaliteit van de Nederlandse veevoerders?

“Nederland heeft de afgelopen veertig jaar heel veel aandacht besteed aan het vaststellen van de voederwaarde van grondstoffen, de benutting door het dier en de optimalisatie van veevoerders. Wij lopen daarmee voorop in de wereld. Nergens wordt zo efficiënt gevoerd als in ons land. In het streven naar ‘efficiënt voeren’ ligt de focus op energie, eiwit en kostprijs. Ook de fokkerij heeft grote progressie gemaakt. De houderijen beschikken tegenwoordig over landbouwhuisdieren met een enorme genetische potentie. Echter, wij constateren nu dat onze voedersamenstelling op een aantal gebieden niet meer naadloos aansluit bij het dier van vandaag. De genetica is de voerontwikkeling voorbij gestreefd.”

Waarop baseert u het, dat het voer niet meer volledig aansluit bij het efficiënte landbouwhuisdier van vandaag?

“Op varkens- en pluimveebedrijven zien wij veel verteringsproblemen. Neem bijvoorbeeld het probleem van de chronische darmontsteking bij de leghennen. De darmen van de kippen raken overstuur waardoor zij het aangeboden voer niet meer volledig kunnen verwerken. Daarbij, veel koppelbehandelingen met antibiotica in de varkenshouderij zijn vanwege darmproblemen. Hetzelfde geldt voor de vleeskuikenhouderij.

Er is geen land in de wereld waar zoveel koppelbehandelingen met antibiotica plaatsvinden als in Nederland. Door het hoge prestatieniveau en de productie-efficiëntie op veebedrijven, is pensgezondheid (koeien) en darmgezondheid (varkens en kippen) de beperkende factor geworden. In het buitenland is het probleem minder groot omdat de dieren er gemiddeld minder efficiënt produceren en er meer natuurlijke voeders worden gebruikt.”

Passen de voedernormen die wij in Nederland hanteren dan nog wel bij de huidige generatie vee?

“Op het gebied van sporelementen kun je daar de nodige vraagtekens bijzetten. Zeker als je kijkt naar het onderzoek waarop deze voedernormen zijn gebaseerd. Veel normen zijn gebaseerd op sterk verouderde onderzoeksgegevens en aandnames. Het mineralenonderzoek stamt uit de jaren '60 tot '80. Bijvoorbeeld: De huidige kopernormen voor pluimvee zijn gebaseerd op onderzoek uit 1979. Eind jaren zestig werd begonnen met het toevoegen van kopersulfaat aan voeders om gebreksverschijnselen te voorkomen. Er werd een ruime hoeveelheid genomen, want het product kostte niks en overdaad schaadde het dier niet, zo dacht men. Sindsdien wordt het standaard toegepast, zonder dat iemand zich de vraag stelt of de hoeveelheid die we voeren nog wel past bij de werkelijke behoefte van het moderne dier. Wij vinden dat het onderzoek naar sporelementen moet worden geactualiseerd. Het is bekend dat anorganische sporelementen (sulfaten en oxiden van koper, zink, ijzer, mangaan) in het dier een antagonistische werking hebben. Dit betekent bijvoorbeeld dat als het dier teveel koper binnenkrijgt, dit de absorptie van zink vermindert en andersom.

Zowel vanuit diergezondheid als vanuit milieubelasting is dit geen duurzame strategie. Overdaad schaadt nu dus wel.”

Is er te weinig aandacht voor de sporelementen in het voer?

“De aandacht voor sporelementen is inderdaad onderbelicht gebleven in de afgelopen decennia. Op zich is dat niet vreemd. Alle aandacht ging uit naar eiwit- en energieleverende grondstoffen, die bepaalden tenslotte het grootste deel van de kostprijs. Het pakketje sporelementen in het voer kost niet veel, waardoor onderzoek minder aandacht kreeg. De vrije positiefgeladen metaalionen die vrijkomen uit anorganische zouten kunnen zich binden aan andere nutriënten en daarmee de efficiëntie van het voer verminderen. Zo heeft te veel koper bijvoorbeeld een negatief effect op de werking van fytase. Volgens ons hebben top-presterende dieren geen behoefte aan méér anorganische sporelementen, maar juist aan minder, van een beter benutbare bron. Wij denken dan aan sporelementen in een natuurlijke vorm, de organische sporelementen. Die worden beter benut. Uit onze proeven met vleeskuikens blijkt bijvoorbeeld dat je honderd procent anorganische sporelementen probleemloos kunt vervangen door twintig procent organische sporelementen.”

Alltech investeert in de ontwikkeling van organische sporelementen vanwege de milieubelasting. Worden de diervoeders daar niet te duur van?

“De kosten voor onderzoek en ontwikkeling moeten worden terugverdiend. Organische sporelementen zijn daardoor duurder. Maar je moet die kosten wel in verhouding zien. Per 100 kilo voer zijn maar heel weinig sporelementen nodig. Sporelementen bepalen dus maar voor een heel klein deel de uiteindelijke kostprijs van het voer. Bovendien heb je van de organische (natuurlijke) vorm ook nog eens veel minder nodig dan van de anorganische vorm. Per saldo ontlopen de kosten van anorganische en organische sporelementen elkaar dan niet zoveel, als je ze berekent per 100 kilo voer.”

Wat moet er gebeuren om tot minder verteringsproblemen bij landbouwhuisdieren te komen?

“De voerfabrikant levert het voer. Als er een verteringsprobleem ontstaat ziet de veehouder dit vaak als een probleem van darmgezondheid en wordt de dierenarts geraadpleegd. Alltech is van mening dat dierenartsen vanuit de preventieve gezondheidszorg meer kennis moeten ontwikkelen op dit scheidsvlak en meer invloed



WIM BEEKS

‘Nederlandse voedernormen voor sporelementen zijn gebaseerd op verouderd onderzoek. Het is de hoogste tijd voor actualisatie.’

Foto: Geesje Rotgers

moeten uitoefenen op de samenstelling van het voer. Zij zijn in staat om de relatie tussen voer en diergezondheid op het bedrijf te leggen. En de voeradviseur zou van zijn kant intensiever moeten overleggen met de dierenarts. De samenwerking tussen voerbedrijven en dierenartsen begint langzaam vorm te krijgen, voerbedrijven nemen steeds vaker een dierenarts in dienst. Toch moet het nog veel meer worden, vooral op bedrijfsniveau. Voer en diergezondheid kun je niet meer los van elkaar zien.”

Velen zijn er wel van overtuigd dat met beter voer het antibioticagebruik kan worden teruggedrongen. Maar ook dat aan luxere voeders een prijskaartje hangt. Wordt het voer niet veel duurder als we via deze weg het medicijngebruik willen terugdringen?

“Voor een extra kwartje per 100 kilo voer kun je al aardig wat doen voor het verbeteren van de darmgezondheid. Het is natte vingerwerk om te schatten in hoeverre je het antibioticagebruik kunt terugdringen via het voerspoor. Maar ik schat dat een derde minder antibiotica via deze weg haalbaar moet zijn.”